წელიწადი მე-2 ტელეფონი № 76. პა[...]ევი, 12 აგვისტო

სამშობლო

გაზეთის ფასი: წლიურად 9 მან, ნახევარი წლით 5 მ., თვიურათ 4 აბ. ცალკე ნუმერი ერთი შაური. **დამატებით** 7 კ. წლიური ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილნაწილათ გადაიხადონ. ხელის მოწერის დროს 4 მ, დანარჩენი კიდევ ნაწილნაწილათ

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კ., უკანასკნელზე [...] სხვა ადგილებიდან კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი ტექსტის წინ 30 კაპ., უკან 20 კაპ. გლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა თითოჯერ ნაშუადღევის 2 საათ. ღირს 4 მ. 2 საათს შემდეგ 5 მან.

რედაქცია [...] კანტორა იმყოფება თბილისის ქ., ძნ. მიქელაძის სახლებში.

№ 426 ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურ[...] გაზეთი. № 426

12 მარიამობისთვეს ახალქალაში საგვარეულო ეკლესიაში გადახდილი იქნება წლის წირვა და პანაშვიდი განსვენებული

თავადი იასონ გელოვანის

სულის მოსახსენებლათ, რასაც აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ ქვრივი — **ქნეინა ივდითი მერაბის ასული გელოვანისა და შვილი თავადი შოთა გელოვანი.**

დიომიდე სიმონის ძე კალანდარაშვილი, თამარა, კოზანა, ერმა, ბაბუცა და სურათა ჩხეტიასი, ღრმა მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა, მეგობართა და ნაცნობთ გარდაცვალებას, პირველი საყვარელი მეუღლისას, მეორენი დედისას და მესამე შვილისას

ნინა მიხეილის ასულის კალანდარაშვილისას,

რომლის გამოსვენება დანიშნულია შაბათს, 13 აგვისტოს, ნაშუადღევის ოთხ საათზე გაბაშვილის გორა, გიორგობიანის სახლიდან ღვთისმშობლის სახელობის ეკლესიაზე.

281 პანაშვიდი ყოველ დღე, საღამოს $6^1/_2$ საათზე. 2—1

ელექტრო „რადიუმ" თეატრი

ორშაბათიდან, 8 აგვისტოდან ახალი პროგრამა:

უცნობის ნაამბობი.

უცნობს ნაამბობი.

ა. პ. ჩეხოვის მოთხრობიდან. 4 ნაწილად მ. ა. ჩერნოვის და გ. ველანდის მონაწილეობით.

ანონსი: ხუთშაბათს, 11 აგვისტოდან:

ძველი სომხეთის სატახტო ქალაქი ანი. სურათი.

უსინიდისონი არ იბადებიან. ძლიერი დრამა 3 ნაწილად იტალიელთა საუკეთესო მსახიობთა მონაწილეობით.

დრაკონის კონტრაქტი კომედია 2 ნაწილად. კარალის, ხერუვიმოვის, ნიგოფადა ფერტნერის მონაწილეობით.

ელექტრო „ამპირ" თეატრი

ორშაბათიდან, 4 აგვისტოდან ახალი პროგრამა.

მხოლოდ მოზრდილთათვის

მისი აღმატებულების საყვარელი

ნებეროვსკაიას, გედევანოვას, პავლოვის და ბაშილოვის მონაწილეობით.

ქრონიკა გომონი. მიმდინარე ამბები.

ანონსი: ხუთშაბათ, 11 აგვისტოდან:

ყავის კულტურა ბრაზილიაში. სურათი.

გამცემი. პატრიოტული დრამა თანამედროვე ომიდან 3 ნაწილად საუკეთესო მსახიობთა მონაწილეობით.

რინოს თუთუნის მოწევა სურს.

კომიკური.

იყიდება

ქ. ქუთაისში, სტეფანე ფეიქაროვის სავაჭროში, ყურძნის საჭახავი და ყურძნის საწური. ვურჩევთ სოფლის ბანკებს და კოოპერატივებს შეიძინონ გასავრცელებლად სოფლის მეურნეთა შორის ზემოხსენებული საჭახავი, ვინაიდგან იგი დიდ დახმარებას გაუწევს მათ მუშა ხელის ნაკლებობის გამო. თ.

ქ. ქუთაისში, გაღმა უბანში, ბაღი[...] პოდგორნი ქუჩებში

იყიდება ორსართულიანი [...]ლი 18 ოთახით და დაბლა ექვსი დუქნით. პირობების გაგება შეიძლება ქ. ქუთ[...]ში, მიხაილოვის ქუჩაზე ივანე კარტოზი[...]ან.

277 12—1

ექიმი გაბრიელ იოსების ძე **გოკიელ**[...] დაბრუნდა და განაახლა ავა[...] მყოფების მიღება. ელექტრინისა და სინათ[...] კაბინეტი. შინაგანი ნევრებისა და ვენერ[...] ავათმყოფთათვის. ავადმყოფნი მი[...]ებიან [...]ს 9—12 საათ. და საღ. 6—8 საათ[...]

ჩ-8 ალექსანდრეს ქ. საკუთარი ს[...] თ.

ექიმი **ა. მ. ასათიანი**. [...]დგანაც სამსახურის გამო[...]ქნტუკში გაიწვიეს მინერალურ წყლების [...] ექიმად მან ავათმყოფების მიღება 1 [...]ისტომდის შეაწყვიტა.

ბებია **მ. მ. [...]ხრეიძე** ურის ყვავილს, უკეთებს ნემსებს, ეხმარება მშობიარეთ და აძლევს ავათმყოფთ რჩევა-დარიგებას ყოველ დროს. ალექსანდროვის ქუჩა, სვ. თევდორაძის სახლი, ფილიპოვის მაღაზიის პირდაპირ.

ექიმი **ი. ჩარექოვი** ქალაქ. საავათმყოფოს ორდინატორი. **დაბრუნდა და განაახლა** ავათმყოფების მიღება დილით $12^1/_2$—2 საათ. საღ. 6—8 საათ. მიიღებს მხოლოდ კანისა და ვენერიულ ავათმყოფებს.

მისამართი: ლევაშოვის ქუჩა, ალიბეგოვის სახ. ტელეფონი № 135. თ.

დოქტორი მედიცინისა

პრივატდოცენტი

ვ. პ. მოსეშვილი

მიიღებს შინაგანი და ნერვების ავადმყოფობით სნეულებს დილის 8 ს. ნაშუადღევის 2 საათამდი და საღამოს 6 ს.—8 საათ.

2 გოსპიტლის ქუჩა № 6 თ.

მსოფლიო ომი.

დეპეშები

უმაღლესი მთავარ სარდლის შტაბისაგან.

9 აგვისტო. დასავლეთის ასპარეზზე ცვლილება არ მომხდარა.

კავკასიის ასპარეზი.

ღიარბექირის მიმართულებით ბრძოლა ჩვენდა სასარგებლოთ ვითარდება. ჩვენ ხელთ ვიგდეთ მოწინააღმდეგის ფართო ტერიტორია ვანის ტბის დასავლეთით. აქ წამოყვანილია ტყვეთ მთელი როტა სრული შემადგენლობით მე 17 პოლკისა. მდ. ეფრატის დასავლეთით დატყვევებულია ჩვენ მიერ 10 აფიცერი, ერთი ექიმი, 215 ასკერი ოთხი ტყვიის მტყორცნელით და სამი მსუბუქი ზარბაზნით. სპარსეთში ურმიაუეს მიდამოებში ოსმალთა ცხენოსანი გავაქციეთ. კალა-პასოვთან ჩვენ მოწინააღმდეგე შორს დასავლეთით უკან გავაბრუნეთ.

დასავლეთის ასპარეზი.

პეტროგრადი. 10 აგვისტო. 9 აგვისტოს კრევოს სამხრეთით ღამეს გერმანელებმა მოშხამულ გაზებით იერიში მოიტანეს, მაგრამ მოგერებულ იქნენ მათთვის დიდი ზარალით. სად. მანევიჩზე მტერმა 100-ზე მეტი ყუმბარა ჩამოყარა მდ. სერეტის მიდამოებში აგროდის სამხრეთით მტერი ალაგ ალაგ წინ მოიწევდა, მაგრამ ჩვენ ყოველთვის ვიგერიებდით. მდ. პრუტის სათავესთან აძელიზას სამხრეთ დასავლეთით კოველის სამხრეთით და ჩრდილოეთით უნგრეთის საზღვრებზე ორი სიმაღლე დავიპყარით.

კავკასიის ასპარეზი.

სოფ. ელეუ—სშადის ხაზზე (ზღვის სანაპირო ზოლზე) ოსმალებმა წინ წამოსვლა იწყეს და ჩვენი ფლოტის დახმარებით უკუ ვაქციეთ. ვანის ტბის დასავლეთით ჩვენი წინ სვლა ვითარდება, ჩვენ დავატყვევეთ 3 აფიცერი და 174 ასკერი. უკან დახეულ მტრის ჯარის დევნის დროს ჩვენმა ცხენოსანმა ჯარმა მრავალი ოსმალო აჰკუწა.

შენიშვნა: ჩვენი მოკავშირეთა ცნობანი დროდა დრო გვამცნებენ, რომ ფრანგების ასპარეზზე წარსულ კვირის განმავლობაში ფრანგებმა განავითარეს თავის წარმატება მდ. სომმის ჩრდილოეთით ჩვენ მტრის სანგრების ნაწილი ვიგდეთ ხელთ. მდ. სომმაზე მორეპარსა და კლერის შუა 4 ვერსის სიგრძის ბრძოლის ხაზზე ვნახეთ წარმატება სოფ. ესტრესთან. ვერდენთან მტერი ტიომონ-ფლერის ხაზს იქით არის უკუქცეული.

პეტროგრადი. 10 აგვისტოს დასავლეთის და კავკასიის ასპარეზზე მდგომარეობა უცვლელია.

პარიზი. 9 აგვისტო. საღამოს ოფიციალური ცნობა მდ. სომის ორივე ნაპირზე ვერდენთან ფლერის მიდამოებში საარტილერიო ბრძოლაა. მორეპის ჩრდილოეთით ფრანგები მარჯვედ თავს დაესხენ გერმანელებს და რამდენიმე კაცი დაატყვევეს. ხელის ყუმბარების შემწეობით ფრანგებმა მოიგერიეს გერმანიელების იერიში რომელიც ვო-შაპიტრის ტყისკენ იყო მიმართული.

ჰავრი. 9. აგვისტო. ბელგიის ოფიციალური ცნობა. დღეს სტენსტრატესა და ატე დიქსმიუდეს მიდამოებში აღმართულ გერმანელთა სიმაგრეებს ბელგიელებმა ზარბაზნებს დაუშინეს და დაზიანეს.

რომი. 9 აგვისტო. იტალიის მთავარ ბინის ცნობა ავსტრიელების არტილერიამ ბრენვინოს მიდამოებში ბუტას ველის ზევით, ძლიერი ცეცხლი გააჩაღა. იტალიელების არტილერიამ დრავის მიდამოებს დაუშინა ყუმბარები და მატარებელთა მიმოსვლა შეაჩერა. ავსტრიელთ იერიში ატიკო და პლავის მიდამოებში შეჩერებულ იქმნა. იტალიელებმა ხელთ იგდეს 20 ტყვე მორიცისთან. ავსტრიელებმა ყუმბარები დაუშინეს იზონცოს და გორიცის ხიდს, მაგრამ უშედეგოდ.

ლონდონი. 9 აგვისტო ბრიტანიის მთავარ ბინის ცნობა საფრანგეთიდან. ძლიერი საარტილერიო ცეცხლის გაჩაღების შემდეგ გერმანელებმა სამი იერიში მიიტანეს პოზიერის მახლობლად, რომელიც მოგერებულ იქმნა. პოზიერის ტყის ჩრდილო-აღმოსავლეთით ინგლისელებმა შეაჩერეს გერმანელების წინ სვლა და მთელი ღამის განმავლობაში საარტილერიო ცეცხლით მოსვენებას არ აძლევდნენ მას. აქ და აგრეთვე კანტანმეზონის ჩრდილო სამხრეთით გერმანელები შხამიან ბოლს აწარმოებდნენ. გილიუკიდან ჩრდილო სამხრეთით და პლატანიდან სამხრეთით. გერმანელების იერიში შეჩერებულ იქმნა. მმივანშის მახლობლათ გერმანელებმა ნაღმები ააფეთქეს, მაგრამ ზიანი არავისთვის მიუყენებიათ.

ლონდონი. 9 აგვისტო. ბრიტანიის ბინის ოფიციალური ცნობა.

გერმანელები გილიუმონთან დიდ წინააღმდეგობას უწევენ ინგლისელებს.

ინგლისელებმა პოზიერთან საგრძნობლად წაიწიეს წინ დი ხელთ იგდეს რამოდენიმე მნიშვნელოვანი გზა.

პარიზი. 9 აგვისტო. საღამოს ოფიციალური ცნობა. სომმის ასპარეზზე ჩვენი ბატარეია ზედიზედ ესროდა გერმანელების თავდასაცავ მოწყობილობას. დანარჩენ ასპარეზზე ხანგამოშვებით სწარმოებდა საარტილერიო ბრძოლა.

ჩვენი მოდარაჯე ჰაეროპლანები შეებრძოლენ მტრის ორ ჰაეროპლანს. ერთი ჩამოგდებულია გერმანელების ხაზზე, მეორე—დენკურის რაიონში.

ჰავრი. 8 აგვისტო. ბელგიელთა ცნობა. ღამის განმავლობაში გაცხოველებული ბრძოლა სწარმოებდა ყუმბარებით. დიქსმიუდეს ჩრდილოეთით დღემ მშვიდობიანათ ჩაიარა.

პარიზი. 8 აგვისტო. ოფიციალური ცნობა. მოკავშირეთა ჯარი სოლუნში შეტევაზე გადავიდა მთელ ასპარეზზე. ინგლის-საფრანგეთის ჯარის მარჯვენა ფრთამ სტრუმა გაიარა და იერიში მიიტანა მტერზე კოვალკის, კალენდრის და ტოპალოვის ასპარეზზედ. სერესის ჩრდილო-დასავლეთით მოკავშირეთა ჯარი იბრძვის მტრის პოზიციასთან რამდენიმე კილომეტრით ბარაკლის აქეთ დემირგასერის სამხრეთ-დასავლეთით. ცენტრში ხდება სასტიკი ბრძოლა არტილერიისა. ბელეშის სამხრეთი ფერდებზე ვარდორის ორივე ნაპირზე.

დოირანის ტბიდან და ვარდარამდე მოკავშირეები წ-ნა დღით დაპყრობილ პოზიციებზე გამაგრდნენ. მთაგორიან ცერნა-მოგლენიცის ხაზის მარცხენა ნაწილში სერბიელებმა ბულგართა მოწინავე სანგრები დაიპყრეს კიუროუზის სიმაღლეებზე ტიამონსალარის კალთები განაპირა მარცხენა ფრთაზე და დიდი ზარალი მიაყენეს ბულგარელებს, რომელნიც ფლორინის მხრით წინ მოიწევდნენ და აიძულეს სერბიელები უკან დაეხიათ და აღმოსავლეთით მდებარე სიმაღლეებზე გამაგრებულიყვნენ. ბრძოლა კვლავ გრძელდება.

ლონდონი 8 აგვისტო. ბრიტანიის ოფიციალი. მუკეს ფერმის ახლოს პატარა ძალებით გერმანელები იერიშის მიტანას ეცადა, მაგრამ მოგერებულ იქნენ. დანარჩენ ასპარეზზე საარტილერიო ბრძოლის გარდა არა მომხდარა რა, ინგლისელების არტილერია მარჯვედ მოქმედებდა გერმანელთა წინააღმდეგ, ერთს მათ ბატარეას ცეცხლი გაუჩინა, რომელიც გვიანობამდის ვერ ჩააქრეს. გერმანელთა ფრონისებური ჰაეროსტატი ინგლისელთა არტილერიამ აიძულა დაბლა დაშვებულიყო. ინგლისელებმა ერთი ნაღმი მარჯვედ ააფეთქეს და ამით მდგომარეობა გაიუმჯობესეს ინგლისელთა ჰაეროპლანები კვლავ მოხერხებულად ყრიან ყუმბარებს გერმანელთა ბანაკში და ამით დიდ დახმარებას უწევენ არტილერიას. გუშინ ინგლისელთა ერთი ჰაეროპლანი არ დაბრუნებულა უკან. გერმანელთა დიდი ინიციატივა გამოიჩინეს და ინგლისელთა სანგრებთან დაახლოვება გაბედეს.

პარიზი. 9 აგვისტო. დღის ოფიციალური ცნობა. მდ. სომმის ჩრდილოეთით მთელ ასპარეზზე არტილერიის მოქმედება გრძელდება. კლერზის მიდამოებში ფრანგებმა რამდენადმე წინ წაიწიეს დავლათ არის დარჩომილი ორი 77 მილიმეტრ. ზარბაზანი. სომმის სამხრეთით მილიემონის და მორეპის შუა ფრანგებმა რამდენიმე ადგილობრივი ბრძოლის შემდეგ ესტრეს სამხრეთ დასავლეთით და სუაკრის აღმოსავლეთით წინ წაიწიეს და გერმანელთა სანგრეების ნაწილი დაიპყრეს.

ომის დღიური.

—

აღმოსავლეთის ასპარეზი. კრევოს მიდამოებში გერმანელებმა სულის შემხუთველ გაზების დახმარებით იერიში მიიტანეს რუსებზე, მაგრამ მოგერებულ იქნენ. სად. მონევიჩზე გერმანელმა მფრინავებმა 100 ზე მეტი ყუმბარები ჩამოყარეს მდ. სერეტის მიდამოებში ქ. ბროდთან ავსტრიელები აქა იქ წინ წამოსვლას აპირებდენ, მაგრამ უკუ ქცეულ იქნენ. მდ. პრუტის სათავეში რუსებმა ორი სიმაღლე დაიპყრეს.

კავკასიის ასპარეზი. ზღვის ნაპირას ელეუ-სშადის ხაზზე ოსმალები წინ წამოვიდნენ, მაგრამ რუსებმა შავი ზღვის ფლოტის შემწეობით ისინი უკუ აქციეს და დიდად დაზარალეს. ვანის ტბის დასავლეთით რუსები [illegible] წინსვლას ანვითარებენ. აქ დაატყვევეს სამი აფიცერი, 174 ასკერი და [illegible] უკან დახეული ოსმალო აჰკუწეს. დიარბექირის მიმართულებით [illegible] რუსების სასარგებლოდ მიმდინარეობს ვანთან რუსებმა ბევრი ტყვე წა[illegible]ნეს და დიდი დავლა იგდეს ხელთ სპარსეთში უშიუესთან რუსებმა ოსმალთა [illegible]ნოსანი ჯარი დაამარცხეს.

დასავლეთის ასპარეზი. მთელ ასპარეზზე ალაგალაგ საარტილერიო [illegible] და მცირე შეტაკებანი.

იტალიის ასპარეზი. ასპარეზზე ცუდი ამინდი დადგა და ზოგ ალაგას [illegible]ლობრივი ხასიათის ბრძოლები ხდება

მაკედონიის ასპარეზი. ფრანგ ინგლისელთა ჯარის მარჯვენა ფრთა მდ. სტრ[illegible]მაზე გადავიდა და მოწინააღმდეგეზე მედგარი იერიში მიიტანა. ასპარეზის შუ[illegible]გულში მკაცრი საარტილერიო ბრძოლაა. დოირანის ტბისა და ვარდარას შუა მოკავშირეებმა დაპრობილი ხაზი გაამაგრეს. ფლორინიდან წინ წამოსულმა ბულგარელებმა სერბიელები აიძულეს უკან დაეხიათ.

ჟურნალ-გაზეთებიდან.

—

მიუხედავად მთავრობის ოფიციალ უარყოფისა, დაბეჯითებით ამბობენ, რომ ავსტრიაში საგარეო მინისტრად დაინიშნება ბურიანის ნაცვლად ანდრაში, რომელიც ყველაფერში გერმანეთის ერთგული და მორჩილია.

—

გაზეთების ცნობით ავსტრიელები ელვის სისწრაფით ამაგრებენ ტრიესტს. იქ გაიგზავნა გერმანეთის არტილერია და და მრავალი სამხედრო იარაღები. ალბად მალე ტრიესტთან დიდ შეტაკებას ელიან.

—

ჩეჩენ ცზიატინში მომხდარ არეულობას, იაპონიაში დიდი ჩოჩქოლი გამოუწვევია. იაპონლებს ჩინეთისთვის ასეთ საქციელის მიზეზის განმარტება მოუთხოვნია.

ჩინეთი ამ ბოლო დროს დათმობის გზას დაადგა და ჩეჩენ ცზიატინიდან ჯარი გაიყვანა.

ვენიდან იუწყებიან, რომ ამ მოკლე ხანში ავსტრიაში მდებარე პოლონეთის ნაწილს ავტონომია მიეცემათ.

—

ვენიზელოსის მომხრეები საბერძნეთში თან და თან იზრდება. ეხლა ხან კრიტის კუნძულის დეპუტატებს განუცხადებიათ, რომ ისინი ყოველთვის მხარს დაუჭერენ ვენიზელოსს, რადგანაც მისი პოლიტიკას ერის კეთილდღეობა აქვს მიზნადაო.

—

პოლონეთის დამოუკიდებელ სახელმწიფოს აღსდგენა როგორც ამბობენ, მოხდება 18 აგვისტოს. ეს დღე ფრანც იოსების დაბადების დღეა.

უკანასკნელი ცნობების მიხედვით იტალიელები ტრისტს, თანდა თან უახლოვდებიან.

—

ჩარზ იუზის პიროვნება ამერიკაში მეტად პოპულიარული შეიქნა. ელიან მომავალმინისტრად მის დანიშვნას. მისი მსოფლმხედველობა შემდეგია: ამერიკამ უნდა ეცადოს და ომში არ ჩაერიოს; მაგრამ ყოველ შემთხვევაში ამერიკა მზად უნდა იყოს, და თუ მდგომარეობა მოითხოვს იარაღით ხელში დაიცვას თავისი დამოუკიდებლობა.

ინგლისში ბრუნდება ინდოეთის ჯარის მთავარსარდალი გენერალი ბიუჩემ — დეფფი, რათა მესოპოტამიის ოპერაციის შესახებ მოხსენება წარუდგინოს ლორდთა პალატას მის ადგილზე დაინიშნა ჩარლზ კარმაკანმონტო.

—

პეტროგრადიდან იტყობინებიან: რუმინეთში ოთხთა შეთანხმების მოლაპარაკებას დიდი ნაყოფი მოაქვს. მალე რუმინეთი ბრძოლაში ჩაერევაო.

—

როგორც ირკვევა დასავლეთის ასპარეზზე გენერალი მაკენზენი მთავარსარდლობს

—

გაზეთები გვაუწყებს რომ ბოტმენის ბრძოლაში გერმანეთ ავსტრიის ჯართან ერთად ოსმალოს ჯარიც იღებს მონაწილეობას.

—

თითქმის ყველაზე მეტი ყუმბარები მდ. სომის ნაპირთან ბრძოლაში იხარჯება. აქ 10,000 მეტე ზარბაზანს ისვრიან. ამ ბოლო დროს გერმანელები ტყვია წამალსა და ყუმბარებს უფრთხილდებიან:

—

ბულგარეთს ჯარმა მკაცრი შეტევა დაიწყო, მგრამ ამას მარტო დემონსტრაცია და სთვლიან, რათა გავლენა იქონიონ რუმინეთის გამოსვლაზე.

—

საგარეო საქმეთა მინისტრი შტიურმერი ინახულა ვოლჟინმა და საქართველოს სამღვდელოებისათვის ნივთიერი დახმარება სთხოვა. შტიურმერმა აღუთქვა საკითხს კრებაზე შეტანა.

—

გერმანელების წყალ-ქვეშა ნავი „დოიჩლანდი" ამერიკიდან ბრემენს დაბრუნებულა.

—

[illegible] „ტან" ის აზრით ფრანგები ახლა [illegible] სიმამაცეს იჩენენ და სასურველ [illegible] მიაღწიეს ასე რომ გერმანეთს [illegible] უნდა ბევრი დამზადებული მასალა [illegible], ბოლოს მაინც თავი უნდა და[illegible] და გამარჯვების პირველობა ოთხთა შეთანხმებას დაუთმოსო

პარიზიდან იტყობინებიან: მფრინავი დრენდელან-დე-[illegible] ვერდენთან ჰაეროპლანიდან ჩამოვარდა და დაიმსხვრა. მას ჰაეროპლანი გაფუჭებოდა.

—

ფრანგები აცხადებენ: ჩვენი გამარჯვება უზრუნველყოფილია, მაგრამ ეს გამარჯვება ამ ახლო მომავალში არ მოხდებაო. ჩვენს ლექსიკონში სიტყვა „ზავი" არა სწერიაო.

—

სპარსეთის კაბინეტი გადადგა: ახალ კაბინეტის შედგენა გარეშე საქმეთა მინისტრს მამალეკს მიენდო.

—

მდ. სომაზე გერმანელთა ჯარს მაკენზენი და ჰალვიცი ხელმძღვანელობენ.

—

იორკშირში (ინგლისში) სამხედრო მასალების დიდი აფეთქება მოხდა. დაწვრილებით ცნობები ჯერ არ მოსულა.

—

ამ ჟამად ბულგარელების იერიშს მხოლოდ პოლიტიკური ხასიათი აქვსო.

—

ამით ჰსურთ რუმინეთზე გავლენა მოახდინონ.

—

გერმანეთის მთავრობას სოციალისტებისთვის კრების გამართვის ნება დაურთავს სურსათის და ზავის საკითხის გამოსარკვევად.

—

ოსმალეთის ჯარი ლვოვს და კოველში მოიყვანეს.

—

„ინვალიდი" სწერს ძველებურად ჩრდილოეთის და დასავლეთის ფრონტზე სიწყნარეა. რიგის რაიონში გერმანელები დიდს მზადებაში არიან. ამ მიდამოებში გერმანელთა მუშაობიდან ჩანს, რომ როგორც სხვაგან, ისე იქაც გერმანელები რუსის იერიშების მოსაგერებლად ემზადებიან.

ნუ თუ ვერ შევსძლებთ?

გუშინ მივაბარეთ მიწას ძვირფასი ადამიანი და იშვიათი ქველმოქმედი ქ ნი ეკატერინე სარაჯიშვილისა. დავით სარაჯიშვილი და მისი მეუღლე სიცოცხლეშიც ნათელსა ფენდენ ჩვენ მკრთალ ცხოვრებას და სიკვდილის შემდეგაც დაუშრეტელი ლამპარი აანთეს ქართველი ერის საკურთხეველზე. როცა ვკითხულობთ მათ ანდერძს ცხადათ გვიდგია თვალწინ განხორციელებული ქველმოქმედი, რომლის გულიც მოწყალებასა და კეთილს ისე აუვსია, რომ იქ სხვა გრძნობისთვის ადგილი აღარ დარჩენილა. სიცოცხლეშიც სამშობლოს სიყვარული და ქვეყნის კეთილდღეობა ასულდგმულებდა მათ და სიკვდილიც ხომ ამის დამამტკიცებელი შეიქნა. გარდა ნივთიერი სარგებლობისა, რომლის მეოხებითაც ფეხს მოიკიდებს ეროვნული კულტურული დაწესებულებანი, თვით იდეა ასეთი ფართო და უხვი ქველმოქმედებისა — აზრიანათ და გაგებულათ გამოხატული — ზნეობრივათ აღმზრდელი მაგალითია.

დავით სარაჯიშვილის ოჯახი ქართველთა ნავთსაყუდელი იყო. ქართველი სული იქ ისვენებდა; ეროვნული იდეალი იქ იჭედებოდა; ყოველი ქართული მისწრაფება იქ ინათლებოდა და მთელი სამშობლოს გამაცოცხლებელი სხივით ეფინებოდა; დიადი ეროვნული სიყვარული იმ ოჯახში დამკვიდრებულიყო და წესიც სამშობლო საქმის სამსახურისა იქ მზადდებოდა.

ამ ოჯახს ამკობდა მაღალი განათლება, ქვეყნისადმი ღრმა სიყვარული, სპეტაკი ზიმართულება და დიდი ნივთიერი საშუალება აგებული ნიჭიერათ და პატიოსნათ მოწყობილი მრეწველობაზე.

დღეს ეს დიადი საშუალება სამშობლო მხარეს კულტურულ დაწესებულებას ურიგდებათ, ყოველი წოდება და ეროვნება დიდ ნივთიერ დახმარებას ღებულობს. ეს მეტათ სასიამოვნო [illegible] უცხოვო მაგალითი და [illegible] ბისთვის საუკეთესო [illegible] სხივია, მაგრამ არ შემიძლია, მკითხველო, ჩემი სურვილი არ გაგიზარო სწორეთ დღესვე, როცა განსვენებულისადმი უღრმესი პატივისცემით აღჭურვილი იშვიათ გრძნობას განვიცდით.

ბ-ბო, ის დიადი სიმდიდრე, რომელმაც სარაჯიშვილის ძვირფასი ოჯახი ამდენათ ასწია; ის სიმდიდრე, რომელმაც ჩვენი მრავალი საჭიროება აქამდიც დააკმაყოფილა და დღესაც უებარ წამლათ ევლინება მათ, არის ნაყოფი იმ დიდებული, სასახელო ფირმის, რომელიც შექმნა განსვენებული დავითის ბუნებრივმა ნიჭმა, პრაქტიკულმა უნარმა და ფართო ევროპიულმა განათლებამ. ეს სასახელო ფირმა ნაყოფია დიდი შრომის, გამოცდილების, ხარჯების და კიდევ ვინ იცის რისა. დღეს ანდერძის ბოლოში ვკითხულობთ, რომ ამ ფირმის ლიკვიდაციის შემდეგ ქონება ასე და ასე გაიყოსო

ამ დიდებული ფირმის ლიკვიდაცია ქართველი ყურისთვის განა ადვილათ გასაგონია? ქართული მრეწველობის დამამშვენებელი ბეჭედი მსოფლიო ასპარეზზე განა უნდა მოისპოს? სარაჯიშვილის ფირმის სახელი უნდა გაქრეს და ისტორიას ჩაბარდეს? რა ძნელი სათქმელია და რა გრძნობა ამამღვევი გასაგონი!!!

ასეთი ფირმის შექმნა ძლიერ დიდი და ძნელი საქმეა; ხშირათ ბევრსაც იშრომებს ერთი და ორი კი არა მთელი ამხანაგობა, ხანდახან ბევრსაც დახარჯვენ, მაგრამ ასეთ ფირმას ვერ შექმნიან. ამ ფირმის სახელი დღეს ბევრათ ღირს. ასეთი ფირმის შექმნა ჩვენ თითქმის შეუძლებლათ მიგვაჩნია ჩვენ ქვეყანაში და ნუ თუ შექმნილის შენახვაც ირ შეგვიძლია? ნუ თუ სარაჯიშვილის აშენებული საქმის გაძღოლას ვერ შევსძლებთ და ის მიტომ უნდა დავაუქმოთ? მართალია ჩვენთვის დაუქმებულიც სასარგებლოა, მაგრამ განა ეს შეედრება იმ სასახელო შემთხვევას, რომ ჩვენი ეროვნული კოლეგია ამ საქმეს გაუძღვებოდეს და ძვირფასი დამფუძნებელის სახელით მას სიცოცხლეს შეარჩენდეს?

ნუ თუ ვერ შევსძლებთ ვაცოცხლოთ ეს დიდებული ფირმა და არ მოვსპოთ?

ნუ თუ ვერ შევსძლებთ? აი კითხვა, რომლითაც მივმართავ ყოველ ქართველ მკითხველს; აი კითხვა, რომლითაც მივმართავ ჩვენ მოწინავე წრეებს და კულტურულ დაწესებულებათ

ტრიფონ ჯაფარიძე.

სოფლის მასწავლებელი.

ჰყინავს. ჰაერი არ იძვრის

თოვლი საბნათ გადაწოლია ქვეყანას და ხეების დახრილი ტოტები ბამბის ქულებით შეუსუდრავს. მთვარე უძრავი სდგას განსპეტაკებულ მტრედის ფერ ცაზე და საოცნებოთ აბრჭყვიალებს თეთრ არე-მარეს.

ხმა არსათ ისმის. ძაღლებიც კი სახლებში მიყრილან.

— დაჯექი ჩემთან ელიკო! წინათ შენს სახეს წარმოვიდგენდი და ისე ვხატავდი ჩემის მოთხრობების ქალს. ეხლა კი დაჯექი ახლო. ასწიე ცოტა თავი, თვალი მიაპყარ ფანჯრის უკანასკნელ შუშას... ასე კარგია .. ეხლა ცოტა ხანს გაცალე.

ორი სამი სტრიქონით ახალგაზდა ბელეტრისტმა საყვარელი არსების სახე დაახასიათა აპირებდა თავლების აღწერისთვის, რომელიც განსაკუთრებით მოსწონდა შესაფერი სიტყვები მოენახა, ჩახედა თვალებს და მწუხარებით შენიშნა მიმალული სევდა.

— რა იყო, ელიკო? რაღაცა დარდი გაქვს და .. არ მეუბნები? — საყვედურით მიმართა ვაჟმა

— არა, არაფერი! — და ქალმა მხიარულათ გაიღიმა.

ყმაწვილს არ სურდა თავისი ელიკოს აზრი კიდევ მეტათ შეეჩერებინა სევდიან ფიქრებზე, ორი სტრიქონით დაამთავრა წინადადება და კალამი სამელნეზე დადვა.

— შევცდით, რომ ქალაქში არ წავედით.. მომიწყინდი..· არა ელიკო?

— მე არა... ვალიკო მეცოდება მხოლოდ. ქუთაისში რომ ვყოფილიყავით ეხლა „შობის ხე" ექნებოდა და ისიამოვნებდა.

— რას გაიგებდა, გენაცვა, თოთო ბავშვი?

— თოთო კი არა, მომავალ შაბათს ერთის წლის იქნება... — გამოექომაგა თავის პატარას დედა.

— დიდი ვაჟკაცი ყოფილა! თითქოს დასცინისო — ალერსით უპასუხა ქმარმა და ხელი მოხვია. — მაგიც არ არის საკმაო, რომ შობის ხით ისიამოვნოს

— რატომ, დიაღაც ისიამოვნებდა... სანთლებით განათებული, ვერცხლის ძაფებით გაწყობილი ხე...

ბავშვების ჟრიამული, ცეკვა, მუსიკა დიაღაც გაართობდა .. წრეულს ვასიკო მოსამზადებელ კლასში შეიყვანეს და მამა უსათუოდ კარგათ მოუწყობს საღამოს.

— რაც მოხდა, მოხდა .. აპატიე ჩვენს სიღარიბეს ..

ქალმა ვაჟს ტუჩებზე ხელი დააფარა;

— აბა რას ამბობ, გიგა, განა შენდა შესაწუხებლათ ვთქვი... მე თვითონ შევცდი, თორემ აქაც შეიძლებოდა პატარა შობის ხის მოწყობა ..

ვიღამაც მოულოდნელად კარზე დააკაკუნა.

— ვინ ხარ? — გაკვირვებული შეეკითხა ელიკო კარზე მომდგარს ძლიერ დაგვიანებულს სტუმარს.

— გამიღე კარი!

— რაო? — კიდევ უფრო გაკვირვებული დაეკითხა ელიკო და უნდოდა კარი გაეღო, რომ გიგამ ელიკო ღიმილით შეაჩერა: მაიცა ეს მაკვლიერია.

ვინ მოდის? —

— შეასწორა გიგამ ელიკოს კითხვა.

წმინდა ბასილი!

უპასუხა მოსულმა.

რა მოგაქვს?

— ახალი წელი!

ხელმეორეთ გაისმა კაკუნი.

— გამიღე კარი...

— ვინ მოდის?

— წმინდა ბასილი!

— რა მოგაქვს?

— ღვთის წყალობა!

მესამეჯერ დააკაკუნეს:

— გამიღე კარი...

— ვინ მოდის?

— წმინდა ბასილი!..

— რა მოგაქვს?

— ჯანმრთელობა, ოქრო და ვერცხლი, თვალი და მარგალიტი, სიუხვე მოსავალისა, სიმრავლე ცხოველისა...

გიგამ კარი გააღო.

შემოვიდა ათი-თორმეტი წლის ბავშვი.

ხელში დიდი, კელეპტრებ-ანთებული ხონჩა ეჭირა. ზედ ესვენა წმინდა ბასილის ხატი და ეწყო გოზინაყი, შაქარი, შაქრისყინული და ღომის კაკალი; ამ ხონჩაზედვე იდგა ჩიჩილაკი; ჩიჩილაკის თავზე გაკეთებულ ხის პატარა ჯვარს ჩამოცმული ჰქონდა წითელი ვაშლი, რომელშიაც იჯდა სამი ვერცხლის ფული. მწვანე კაკლებიანი სურო და აბრეშუმის ძაფი ამკობდა მხიარულ ჩიჩილაკს.

— ჰა! ჰა! ჰა! — გადიხარხარა ბავშვმა, როგორც კი ოთახში შემოვიდა.

— შემოვდგი ფეხი, გწყალობდეს ღმერთი. ჯვარი აქაურობას... ჰურში ღვინო, ბეღელში პური ულევი, ამდენი ოქრო, ამდენი ფული, ამდენი ოთხფეხი..

— და ბავშვი ყოველ დალოცვაზე ხონჩიდან იღებდა ღომს და უხვათ აბნევდა აქეთ იქით. ამდენი შვილი და შვილიშვილიო..

— ეს კი ბევრია, ჩემო შალიკო! —

— გაეხუმრა გიგა თავის მოწაფეს...

ამდენ შვილს ვინღა მოუვლის, ასწავლის?

ბავშვმა ხონჩა გიგასთან მიიტანა

— ელენე, შეახე ყველაფერს ხელი, ასეა ჩვეულება და გიგამ გაშინჯა გოზინაყი, აილო შაქრისყინული.

— აბა აქეთაც გამოდი, შალიკო, ჩვენს პატარას დაამკვლიე!

პატარას გამოეღვიძა. ჯერ იუცხოვა, მოიღუშა და ტირილი აპირებდა, მაგრამ სანთლების ბრჭყვიალმა მხიარულათ გამომზირალმა ჩიჩილაკმა ვადიბირა ბავშვი და მათკენ დაიწყო გაწევა, სტაცა ჩიჩილაკს ხელი და მასთან ერთად ლოგინზე წაიქცა და მიიძინა,

— უკაცრავათ ყველაფერი კარგათ ვერ ვთქვი.... — მოიბოდიშა შალიკომ.

— პირ-იქით, ძალიან მასიამოვნე... ძალიან მადლობელი ვარ... როგორც კი წავალ ქალაქში, კაი წიგნს მოგიტან...

— მე, ბატონო ბაღნებმა გამომგზავნეს...

— რაღა შენ ამოგირჩიეს?

— პირველათ კატო ავირჩიეთ, მარა დედა მისმა თქვა, ქალი მაკვლიერათ არ შეიძლებაო; მერე დათიკო გვინდოდა გამოგვეგზავნა, მარა მაკვლიერი დედა-მამიანი უნდა იყოსო. დათიკოს კი დედა არ ყავს .. ისევე მე გამომგზავნეს .

— ყველას, ყველას მადლობა უთხარი ჩემ მაგიერ...

ელიკო მეორე ოთახში გაიქცა და იქედან კარგი მოზდო კოლოფი კონფეტი მოიტანა.

— ჩემო შალიკო, ეს გაიყავით ბავშვებმა. არ ვიცოდი, თორემ მეტს დავიმარაგებდი.

ბავშვი დარცხვენილი და გახარებული წავიდა.

— ეს კარგი ჯილდო მივიღე საახალწლოთ! — თქვა გიგამ და დაიწყო ოთახში სიარული.

— როგორ გახარებული ადგება ჩემი ვასიკო!...

ნ. ლ.

სომხები საქართველოში.

(ისტორიული მასალები)

(შემდეგი იხ. „სამ". №425)

ყარაბაღის მელიქებმა ნახეს რომ ერეკლე მეფის პირველში ესარებოდა მათი შველა იბრეიმ ხანის მეგობრობისა გამო. მაგრამ 1786 წ. ერეკლემ გული აიცრუა იბრაიმ ხანზედ, რადგან მელიქებმა ხელი შეუწყეს მათს შეძულებასა — „ერეკლე თანდათან ძლიერდება, ეუბნებოდნენ მელიქები იბრეიმხანს — ჯერ შენს მეზობელ ხანებს მტკიცეთ დაიმორჩილებს და მერე შენზედ მოდგება ჯერიო". იმდენი უჩიჩინეს, რომ იბრეიმ ხანმა თავისი დაომარხანს მიათხოვა და დაისიძევა. ამავე დროს ერეკლემ განჯის ბატონი რაიმხანი გადააგდო და დაადგინა მისი ძმა ჯავათხანი, და ხუთასი თუმანი ხარაჯა დაადო წელიწადში.

ამისთვის იბრეიმ ხანმა ორპირობა შესწამა და დაიბარა ყველა მელიქები — „ეხლავ ჩემთან წამოდექითო". მელიქებმა ნახეს საქმე ცუდათ იყო და არ მივიდნენ; შეიარაღებულნი გაიხიზნენ და გან-

ახალი ამბავი.

სამწუხარო მოვლენა. სალოლიის ქუჩაზე მდებარე დუქნებში ხშირათ ხედავთ ბანქოს მოთამაშე ხალხს, რომელნიც თითქმის მთელი დღე ამ უკეთურ საქმეს ანდომებენ. ხშირათ ამ ნიადაგზე მოთამაშეებს მოსდის ჩხუბი საჭიროა ამ გარემოებას ყურადღება მიექცეს ვისგანაც ჯერ არს.

✦ შეღავათი. სამაზრო კომიტეტმა 1 იანვრამდე გაანთავისუფლა სამხედრო ბეგრისაგან ლალიძის ქარხნის 11 მომუშავე.

✦ შუამდგომლობა. ქუთაისის დტრამატიული საზოგადოების გამგეობამ შუამდგომლობა აღძრა შეღავათის მიმცემი კომიტეტის წინაშე, რომ ჯარში გაწვევისაგან განთავისუფლებული იქნენ მსახიობები და გამგეობის წევრები, როგორც ხალხის სულიერი განვითარების ხელის ლის შემწყობი დაწესებულების წარმომადგენელნი.

✦ ავტოკეფალიის საკითხი. როგორც პეტროგრადიდან იუწყებიან სინოდის ობერ პროკურორმა ვოლჟინმა ხანგრძლივი მსჯელობა იქონია საქართველოს საეკლესიო საქმეების მოწესრიგების შესახებ მიტროპოლიტ ვლადიმირთან. საერთოთ სინოდის წრეებში ის აზრი ტრიალებს, რომ ამ ომის გათავემდე გადაიდოს საქართველოს ეკლესიის საკითხი. ამ დღეებში მოელიან სინოდის ოფიციალურ განმარტებას.

✦ ახალი კანონი. გამოიცა ახალი განკარგულება, რომლის ძალითაც მდგმურების-სახლიდან გაძევებისათვის სახლის პატრონი დაჯარიმებული იქნება 200 მანეთით და ერთი თვის ციხით.

✦ ჩაის მონოპოლია. ამ მოკლე ხანში განძრახულია მთავრობამ შემოიღოს ჩაის მონაპოლია. ამასთანავე მომატებული იქნება აქციზი ჩაიზე.

✦ პაპიროსების გაძვირება. ამ დღეებში პაპიროსებზე შემოიღებენ ახალ გადასახდს სამხედრო საქმეების სასარგებლოთ.

✦ ქალაქის თვითმართველობის მოსამსახურენი, როგორც მთავარი კომიტეტის განკარგულება აღიარებს, განთავისუფლებული იქნებიან სამხედრო ბეგარისაგან. ამის გამო მრავალმა ქალაქმა მიმართა კომიტეტს თხოვნით, რათა ქალაქის მოსამსახურენი განთავისუფლებულ იქმნენ ჯარში გაწვევისაგან.

✦ განკარგულება. ბათუმის ციხის კომენდანტმა ბარანოვიჩმა შემდეგი განკარგულება გასცა მცხოვრებლებისადმი: „იმის გამო, რომ 7 აგვისტოს ქუჩებში სუფევ და ისეთი უწესოება, რომელიც შეუძლებელია მოხდეს დღევანდელ დღეს, როდესაც ყველა ჩვენი აზრი უნდა იყვეს მხოლოთ მტრის დამარცხებისაკენ მიმართული და არა უწესოებისა და სიმშვიდის დარღვევისაკენ, მოუწოდებ ბათუმის მცხოვრებთ დაიცონ წესიერება“. დასასრულ კომენდანტი აცხადებს რომ აკრძალულია ხალხის ქუჩებზე შეჯგუფება. დამნაშავენი სასტიკათ დასჯილ იქნებიანო.

✦ „პერეეზდები“. სალოლიის ქუჩის ბოლოში და კახიანოურის ქუჩის ახლო რკინის გზებზე კეთდება ურმების და ეტლების გადასავალი. მცხოვრებლებს აქამდე საშუალება არ ქონდათ რკინის გზაზე რაიმე საქონლის გადატან გადმოტანის და ამის გამო დიდი გზა უნდა შემოევლოთ. ეხლა კი, ახლო ტყეებიდან და სოფლებიდან ურმების შემოყვანა ამ ადგილებში ადვილი გახდა.

✦ არქიელის გორაზე 15 აგვისტოს თავად ალექსანდრე ახვლედიანის სახლში. ახალგაზდა სცენის მოყვარეთა მიერ გაიმართება წარმოდგენა „რაც გინახავს ვეღარ ნახავ“ და „კუდიანი ვარსკვლავი“. წარმოგენის დროს დაუკრავს სამხედრო მუსიკა და ზურნა. მსურველთათვის ანტრაქტებში გაიმართება ცეკვა.

პროვინცია

— ახალი სასწავლებელი. დ. სუფსაში, მცხოვრებლების დადგენილებით განზრახულია გაიხსნას უმაღლესი პირველ დაწყებითი სასწავლებელი. სკოლის მოსაწყობათ ყველაფერი მზათაა. მხოლოთ ელიან ოლქის მზრუნველის ნებართვას. სექტემბრიდან ახალ სასწავლებელში სწავლა დაიწყება.

თფილისის ქართული ფილარმონიული საზოგადოებისადმი.

სამწუხარო და სავალალოა, რომ ძველი კარგი ქართული სიმღერა—გალობა თანდათან ჰქრება და ადგილს უთმობს ახალს, უშნოს, გადაგვარებულს.

მაგალითად, ძველი გურული „იგი მინდი“... უფრო შინაარსიანი და ჰარმონიული იყო, ვიდრე დღევანდელი. ჩანგურზე დამღერება თითქმის აღარავინ იცის. თანდათან ავიწყდებათ, ასე გასინჯეთ, „მუშურიც“ კი და მის მაგიერად რაღაც ველურ „მრავალჟამიერსა“ და „ბედიკარს“ გაჰკივიან, რომელსაც ქართულ სიმღერასთან საერთო არაფერი აქვს.

ძველი იმერული ძილის პირები ხომ—ეს ციური ჰანგები, რომელნიც სმენას წარ[illegible] პარვიდენ და ხიბლავდენ,—ლამის მთლ[illegible] აღიგავოს.

და ჰქრება ძველთაგან ნაანდერ[illegible]ვი სულიერი სიმდიდრე. საქმის მოწესრ[illegible]ებას კი არაფერი ეშველა რა.

ამ რამდენიმე წლის წინედ ქუთაისის საადგილმამულო ბანკმა დაუთმო იმერული ძილის პირების ფონოგრაფით შეკრებისათვის ქუთაისის ეთნოგრაფიული საზოგადოებას ხუთასი მანეთი, მაგრამ ამ მცირე თანხით რისიმე გაკეთება შეუძლებელი იყო.

ამასობაში გალობის ზედმიწევნით მცოდნე მოხუცნი დაიხოცენ და ორიოდე კაცი-ღაა კიდევ, რომლის შემწეობითაც კიდევ შეიძლებოდა ძველი გალობის ფონოგრაფით დაჭერა და დაცვა.

ამიტომ, მივმართავ თბილისის ქართულს ფილარმონიულ საზოგადოებას: ნუ დაიშურებს შრომას ამ დიდი საქმისათვის და გამოგზავნოს ქუთაისში მცნოდნე პირი ფონოგრაფითურთ, რომ ქუთაისის ფილარმონიული განყოფილების შემწეობით იმერეთ-გურია-სამეგრელოში დასაკარგავად გამზადებული გალობა-სიმღერანი შეკრიბოს.

ლოდინი მიუტოვებელი ცოდვაა, რადგან ქართულის ეროვნული სიმღერა-გალობის გადაგვარების ქმნადობა გასაოც[illegible]რი სისწრაფით მიექანება.

იმედია, საზოგადოება გაამართ[illegible] ჩვენს მოლოდინს.

ვასილ წერეთ[illegible]

შთაბეჭდილებან[illegible]

(სასოფლო სამეურნეო აღწ[illegible])

დიდი მნიშვნელობა აქვს [illegible]ფლო-სამეურნეო აღწერას, როგორ[illegible] უნდა იყოს იგი, სახელმწიფოსათვის. [illegible]ეთში დღემდი სასოფლო-სამეურნეო[illegible] წერა არ მომხდარა: მხლოდ დღეს [illegible]ო სახელმწიფომ მისი მნიშვნელო[illegible] კიდეც მოახდინა აღწერა მთელ[illegible]უსეთში. დიდი მნიშვნელობა ექნებ[illegible]მ აღწერას რუსეთისთვის, მაგრამ [illegible]საკუთრებით ჩვენი ქვეყნისთვი[illegible] რადგანაც ამ აღწერიდან შედგენ[illegible] ციფრები ნათლად ყოფს ჩვენი ს[illegible]ების ავ-კარს.

უცხო ქვე[illegible]ში სასოფლო-სამეურნეო აღწერა ხში[illegible] ხდება, რაც, რასაკვირველია, დი[illegible] უწყობს ხელს სახელმწიფოს თა[illegible]ვეყნის კულტურულად განვითარებ[illegible]

ზე[illegible]აშიაც სასოფლო-სამეურნეო აღწე[illegible]შირად ხდებოდა. ეს აღწერა ომის[illegible]მდეგ უფრო გაახშირეს. რაც ომი დაი[illegible] გერმანიამ სასოფლო-სამეურნეო აღ[illegible]ა ორჯელ მოახდინა, რამაც მათ [illegible]ი სარგებლობა მოუტანა სასურსათო [illegible]კითხში.

კავკასიაში სასოფლო სამეურნეო აღწერა დაიწყო ივანობისთვეში, რუსეთში ერთი თვით უფრო ადრე. ქუთაისის გუბერნიაში აღწერა დაიწყო 25 ივანობისთვიდან. ამ აღწერაში მეც მივიღე მონაწილეობა, და მინდა მკითხველებს გაუზიარო ის შთაბეჭდილებანი, რ[illegible]ლიც მე განვიცადე ამ აღწერის დრ[illegible]

მე შემთხვევა მქონდ[illegible] ძველი 33 სოფელი ქუთაისის საპ[illegible]ო უბნისა. შემთხვევა მქონდა აგ[illegible] მესაუბრა დაკითხვის დროს ცხო[illegible]ებთან, ისე აზნაურებთან, რომლ[illegible] ბევრი რამ საგულისხმიერო გა[illegible]

საბრალო გლე[illegible]ავი მოძულებული აქვთ. ისე გამწ[illegible]ლი არიან ამ აუტანელ ცხოვრე[illegible] რომელიც გამოიწვია სანოვაგის [illegible]იდის სიძვირემ, რომ არ იციან [illegible]ნ, ბევრი ოჯახი აღმოჩნდა ისეთი[illegible]ც მუშა ხელი სრულებით არ ყავთ[illegible]ში და დათესილიც არაფერი ა[illegible]ე რომ მათი სიცოცხლე მომავლ[illegible]ის ღმერთზე არის მინდობილი. [illegible]ლი კულტურული მხრივ ძლიერ [illegible]ჩენილია. ხვნა-თესვას ეწევიან ა[illegible]დროინდელ იარაღით, რაც, რას[illegible]ველია, ისედაც უნაყოფო მიწაზე [illegible]ავლენას ვერ ახდენს, რომ მოსა[illegible] ხელი შეუწყოს.

[illegible] რომელი სოფელიც უნდა ნახოთ, ყველ[illegible]ან ერთგვარი სურათია, მამაკაცი სოფელში ძლიერ ცოტაა, სამაგიეროდ ბევრნი არიან ქალები და ბავშები, სოფელი ძლიერ ჩამორჩენილია განათლების მხრივ. სოფლის განვითარება და განათლება დამოკიდებულია საერთოდ მოწინავე ელემენტებზე, რომელნიც სოფელში ცხოვრებენ და შეუძლიათ ცოტათ თუ ბევრათ სოფლის წინსვლას ხელი შეუწყოს.

სოფელში მოწინავე ელემენტებათ, შეიძლება ჩაითვალოს ინტელიგენცია, მღვდლები და სოფლის მასწავლებელნი. აგრეთვე შეუძლია ხალხზე გავლენა იქონიოს და სოფელი გაანვითაროს და გაამშვენიეროს მამასახლს ე. ი. სოფლის მმართველს. მაგრამ რას ვხედავთ სოფლებში!

ინტელიგენცია ნაკლებათ იწუხებს თავს სოფლის განვითარებაზე. სოფლის მოძღვრებს თავის მრევლისთვის არ სცალია. ისინი უფრო ცდილობენ გლეხებს რამე ჩამოცანცლოს თავის კუჭის გასაძღომად, ვიდრე მათ მოეხმაროს თავის ცოდნით და განათლებას ხელი შეუწყოს სოფელში. იშვიათად შეხვდი სოფლებში ისეთ მღვდლებს, რომელიც მართლაც ხალხისთვის ზრუნავდენ და მოძღვირს სახელს იმსახურებდნენ. ისინი უფრო „მძღომნი“ არიან, ვიდრე მოძღვარნი, რამდენაც მარტო თავის კუჭში იხედებიან, თავის მუცელზე ფიქრობენ, ვიდრე ხალხის სასარგებლოდ რამეს აკეთებდენ. ვნახე რამოდენიმე პატივ საცემი მოძღვარი, რომლებიც მართლაც პატივსაცემია და საზოგადოებაც დიდი მოწიწებით ემყრობა მას.

სოფლის მასწავლებელს ყველაზე მეტი გავლენა უნდა ჰქონდეს ხალხზე, რადგანაც მის ხელშია მოზარდი თაობა, რომელიც შეადგენს სოფლის ცოცხალ ელემენტს. მაგრამ, საუბედუროდ, ცოტა არიან ისეთი მასწავლებელნი, რომლებსაც რამე გავლენა ჰქონდეს ხალხზე.

აბა, მითხარით რა გავლენა უნდა ჰქონდეს ისეთ მასწავლებლებს ხალხზე, რომელნიც ბავშებს შკოლის კარებში კეტიდ უხვდება, შკოლაში გაკვეთილის დროს ბინძურ სიტყვებს ხმარობს და ბავშებს დედას აგინებს. უმრავლესობა სოფლას მასწავლებლებისა ნამდვილი შეუგნებელი, განუვითარებელი ჩინოვნიკები, არიან მე არ ვუარვყოფ იმ ფაქტს, რომ მათ შორის არიან განვითარებული, საზოგადოებიდან პატივსაცემი მასწავლებელნი, რომელნიც მზად არიან მთელი თავის სულით, ენერგიით და ცოდნით სოფელს დაეხმაროს და მის განვითარებას ხელი შეუწყოს, მაგრამ ეს ცოტა პროცენტია.

სოფლის მართველებზე ე. ი. მამასახლისებზე ლაპარაკი ზედმეტია. ყველამ იცის, თუ ისინი თავის მწერლებით რას სჩადიან, ან როგორ ავიწროებენ, ყვლეფენ ხალხს. ახლანდელმა სოფლის მწერლებმა ძველ მოსე მწერალს გადააჭარბა.

1

ახლა განვიხილოთ ცალ ცალკედ ყველა საზოგადოება ქუთაისის საპოლიციო უბნისა სასოფლო-სამეურნეო აღწერის მიხედვით. დავიწყებ მაღლაკიდან.

მაღლაკის საზოგადოება მდებარეობს ქუთაისის ახლოს, ხონის გზაზე და შესდგება ორი სოფლისაგან: ზედა-მაღლაკი და ქვედა მაღლაკი. ამ ორ სოფელს ჰყოფს ხონის გზა და ბევრად არაფრით განსხვავდება ერთი მეორისაგან.

მთელ საზოგადოებაში 783 კომლია (თავადი, აზნაური და გლეხი.) მათ შორის ზედა-მაღლაკში ცხოვრობს 382 კომლი: ქვედა-მაღლაკში 401. მცხოვრებთა რიცხვი ადის 4153 (ამათში [illegible] ის პირნი, რომელნიც ომში არიან, ან სხვაგან იმყოფებიან აღწერის დროს). მამაკაცთა სქესი არის მაღლაკის საზოგადოებაში 1991, რომელშიც მუშა ხელად ითვლება 971. ქალთა სქესისა 2162, მათში მუშათ ითვლება 1282 ქალი. სოფელს ცოტათი ჩამორჩენა ეტყობა მიუხედავად იმისა, რომ ის ახლოს მდებარეობს ქალაქზე ნამეტანი ჩამორჩენა ემჩნევა ს. ქვედა-მაღლაკს; ხალხი, რაღაც კარ-ჩაკეტილად ცხოვრობს. აქ ცხადად სჩანს, რომ „სულიერ მამებს“ არავითარი გავლენა არ აქვთ ხალხზე და თავის ძველი ჩვეულებით ხალხს ავიწროებენ და აწუხებენ. სოფლებში საქონლის რიცხვი თანდათან მცირდება. ერთი, რომ საქონელს მოვლა უნდა და უკაცოდ მიტოვებული ოჯახი იძულებული ხდება გაჰყიდოს. მეორე ის, რომ სოფელში გაჩენილა საქონლის ავათმყოფობა. რომელიც მუსრს ავლებს საქონელს. გაჩენილია აგრეთვე ღორის ჭირი. მე მოწმე გავხდი სოფელში ყოფნის დროს ამ სენმა, რამოდენიმე ხარი და ძროხა ისხვერპლა. მაღლაკის საზოგადოებაში არის საქონელი: ხარები 1129., კურო მოზვრები 118., ძროხები 729., უშობელ. 1-2 წ. 202., მოზვრები 1—2 წ. 69., ხბოები 279., სულ 2526., კამეჩები 47., ცხვრები 137., თხები 15., ღორები 521., ბურაკები 63, გოჭები 207., ცხენები 97., ჯორები 14 ვირები—

როგორც ხედავს მკითხველი საერთოდ საქონელი სოფელში ძლიერ ცოტა არის. მრავალ ოჯახს საქონელი სრულებით არ ჰყავს. ამ მოვლენას ვხედავდი უფრო იმ გვარ ოჯახებში, სადაც მუშა ხელი არ იყო ან ოჯახის პატრონი სალდათად იყო წასრული.

ნახნავ ნათესი შარშანდელთან შედარებით უფრო ცოტა არის და რომელიც არის იმასაც კარგი პირი არ უჩანს გვალვების გამო.

ამ საზოგადოებაში უმთავრესად სთესვენ სიმინდს, ბამბას, ბოსტნეულს და ლობიოს. დათესილია:

მიწაზე. საკუთარი: სიმინდი $2457^3/_4$, ბამბა $19^5/_{12}$ ბადი $135^{11}/_{12}$, ლობიო $29^1/_{12}$, პური და ღომი $5^2/_3$.

„ ნაქირავები: სიმინდი 679, ბამბა $^1/_2$, ბადი $13^1/_2$, ლობიო — პური და ღომი — „

სულ—სიმინდი $3136^3/_4$, ბამბა $19^{11}/_{12}$, ბადი $149^5/_{12}$, ლობიო $29^7/_{12}$, პური და ღომი $5^2/_3$

ამგვარად, მთელ საზოგადოებაში დათესილია 3343 $^5/_{12}$ ქცევა მიწა ბევრი ოჯახი შემხვდა ამ სოფელში რომლებსაც წელს არაფელი უთესია და დათესილი ყანა, რომ ვიანგარიშოთ, თითო სულზე ძლიერ ცოტა იქნება, მათ უფრო ცოტა იქნება თუ მოსავალმა უმტყუვნა ხალხს. ამ საზოგადოებაში მომავალში შიმშილობა აუცილებლად იქნება. ამისთვია საჭიროა სოფლის მესვეურნი, თუ მათ ამ გვარი ყავთ ვინმე, შეუდგენ სიმინდისთვის ზრუნვას.

უფრო ცუდ მდგომარეობაში იმყოფება ქვიტირის საზოგადოება. აქ ბევრი ოჯახი აღმოჩდა ისეთი, რომელიც უკვე დავსებულ კერად უნდა ჩაითვალოს ბევრია ქვრივ ობლები, რომლებსაც პატრონი არ ჰყავს.

ქვიტირის საზოგადოება დიდია და შესდგება 7 სოფლიდან: 1) ზედა—ქვიტირი, 2) შუა—ქვიტირი, 3) ქვედა—ქვიტირი. 4) ზედა მესხეთი, 5) ქვედა მესხეთი, 6) ვაკის უბანი ბანოჯა. განათლების მხრივ ბევრად არ განსხვავდებიან ერთი-მეორესაგან: აქ არ არსებობს არავითარი კულტურული დაწესებულბა, როგორცაა კოოპერატიული ამხანაგობა, მომახმარებელი ბანკი, ბიბლიოთეკა და სხვ.. არც აქ არის ისეთი პირი, რომელსაც სოფელზე გული შეტკივოდეს.

აკაკი კოსტავა.

(შემდეგი იქნება.)

ჩვენი ურთიერთობა

ქართველებისა და სომეხთა ურთიერთობის შესახებ გაზეთ. „საქართველოში“ ვრცელი წერილია დაბეჭდილი ამ წერილში, სხვათა შორის ასეა დახასიათებული ჩვენში არსებულ ორი ცნობილი მიმართულების დამოკიდებულება სომეხთა მოქმედებასთან საქართველოში.

სომეხთა სავრთხე საქართველოს ტერიტორიისა, მის პოლიტიკურ მომავლისა და, და,

---

ჯაში მყოფს ერეკლესთან მიცვიდნენ —„გვიშველე რამე, შენს იქით გზა არა გვაქვსო; ჩვენის ყმებით შენს სამეფოში გიახლებით და ბინა მოგვეციო. ერეკლემ ეხლავე ოთხი ათასი მხედარი გაატანა მელიქებსა იულონ ბატონიშვილის და ზაალ ორბელიანის სარდლობით. ამათ დაამარცხეს იბრეიმ ხანი, 500 კაცი მოუკლეს და ყარაბაღი მთელ მოთელეს ამ დროს რუსის მხედრობა ბურნაშოვმა განჯიდან აჰყარა და კავკასისაკენ გასწია—ბძანება მივიღეო. მელიქებმა-მეჯნუნმა და აბომ თავი გაანებეს ყარაბაღში ცოლშვილს, შვიდი ათასამდე მოყმეებსა სახლკარსა, მთა-ბარსა და ერეკლეს გამოყვნენ თან. ერეკლემ შამშადილში დააბინავა დროებით.

იბრეიმ ხანმა მუსრი გაავლო სომხებსა, და იმათ ქონებასა, მაინც ხუთასი კომლი ჩუმათ აიყარა და შამქორისაკენ გამოეპარნენ.

სომხის მელიქებმა და სხ. იმდენი უჩიჩინეს ჯავათ-ხანსა, რომ იგიც გაუორგულეს ერეკლე მეფეს; თითონ მელიქებიც შემოსწყრნენ და ჯავათ ხანთან მოიკალათეს 1795 წლამდე დადგა 1795 წ. კანტი-კუნტათ მოვიდა ხმა—აღამამად ხანი ერეკლეს დასარბევათ დიდის ჯარით მოდისო. სამეფო ოჯახში თვითოეულ ბატონიშვილს მიჩენილი ჰყავდა რომელიმე სომეხი მოხელე და თავის ნებაზე იქ ცეოდნენ. დარეჯან დედოფლის ავან-ჩავანი ოსეფა ყორღანაშვილი იყო, იგი იდგა დარეჯანის, ერეკლეს და მათ შვილების შორის. ამიტომ უთანხმოება და გაუგონრობა, და მეფის ბრძანების აუსრულებლობა თანდათან ძლიერდებოდა და სამეფო ოჯახს უქადდა დამხობასა.

სომხები ყოველთვის ცდაში[illegible] იყვნენ ერეკლესათვის დაეშორებინათ [illegible]თგული, გონიერი და კარგი მამუ[illegible] მვილი კაცები.

მეფე ერეკლეს მდივან-[illegible]ა საქმეური იყო, მაგრამ რა გამოვიდ[illegible] მდივნები-მანუჩარ, სულხან, იოსებ [illegible]გნატი თუმანისშვილები, სულხან ბეგ[illegible]ეგიშვილი—იყვნენ გამგებლები ყველ[illegible]ვრისა. პურ მარილი, ფეშქაშები, ნა[illegible]ლ-მირონობა მდივნების ხელში ისრ[illegible]ი საჭურველი იარაღი იყო, რომ თო[illegible] და ბასრი ხმალი ვერ შეედრებოდა. მ[illegible]ი გამამხნევებელი და სულის ჩამდგმ[illegible]ი იყო მთავარ ეპისკოპოსი იოსებ [illegible]ლუთაშვილი, რომელიც სომხეთის სამეფოს აღდგენისა გამო პოტემკინებისაგან იმდენათ იყო გადარეული, რომ სამეფო გვირგვინიც კი გააკეთებინა მოსკოვში თავის ძმისწულისათვის.[1]) თავი და თავი მიზეზი ეს გარემოება იყო, სხ. შორის რომ აღამამადხანმა აიკლო თბილისი და მოხუცებულს გმირს ერეკლეს უკანასკნელი დღე მოუსწრაფა: სრულიადი გახრწნა, ღალატი, დაუნდობლობა, ცარცვა-გლეჯა—აი რა უძღვნეს საქართველოს სამეფოს სვინიდისზე ხელ აღებულმა სომეხმა, მდივნებმა და მათმა მეგობრებმა. და რუსეთის პოლიტიკასაც ამით უწყობდენ ხელსა. ჩვენ ვიცით, რომ აღამამადხანი ძვირფას ფეშქაშებს უგზავნიდა ზედი ზედ გულღვიჩს—„ერეკლეს შენი მიშველება არ უნდა, თქვენიც მტერია ჩემიცაო“[2]) ახლა კი ვიკითხოთ, ვინ იყვნენ, ვინ დაძვრებოდნენ ფეშქაშებით სამხრეთიდან ჩრდილოეთისაკენ. რუსეთის პოლიტიკას არ ეპაშნიკებოდა მეზობლებში ვინმე გაძლიერებულიყო[3]) და მათგან—ერეკლეც. ვინ მოუძღოდა აღამამადხანის ცხენოსანს ჯარსა?—ყარაბაღელი მელიქები მეჯნუნი—აბო[4]) და იაკობ ბებუთაშვილი (თბილისელი[5]) რომელმაც უღალატა და აღამამადხანს ემსახურებოდა; ერევნის ხან მამადყულთან ელჩათ გამოგზავნა ეს იაკობ ბებუთოვი აღამამადხანმა. ერეკლემ შეუთვალა ერევნის ხანსა—იაკობ ბებუთოვი არ მიიღო, თორემ მოვალ და აგიკლებო.[6]) ჩვენთვის მხოლოდ საკვირველი არის დაბრმავება ერეკლესი და თვით სომხობისაც, რომ ერთი ბეწვა შორს მხედველობა და წინდახედულება ვერ გამოიჩინეს და წარსულის იმედების გაცრუებამ ჭკუა ვერ ასწავლათ თავისი საქმის გაძღოლა შეთანხმებით თვითონვე მოეხერხებინათ ეს ესრეც მოხდებოდა, რომ მაშინდელი ინტელიგენტი—მოწინავე სომხები (როგორც დღეს!) არ გასულელებულიყვნენ და პატრიოტული გრძნობა არ დაემკავ ნეპინათ, არ დაბრმავებულიყვნენ და თავი მასხარად არ აეგდოთ.

მდ. ვ კარბელაშვილი.

(შემდეგი იქნება).

[1]) იხ. Бутковъ II, 456 გვ. და საქ. სიძ. ტ. III, №279.

[2]) იხ. ქ.—ცხ. დავით ბატონიშვილისა გვ. 46.

[3]) იხ. ბუტკოვ. II, გვ. 141,

[4]) იხ. იქვე გვ. 338.

[5]) იხილე სომხური ჟურნალი „კრუნკი ჰაიასტან“ 1863 წ. №XI და ივერია 1885 წ. №II გვ. 94 წერილი გალუსტა ზერმაზნოვისა.

[6]) იხ. კრუნკი №IX სექტემ. გვ. 686.

მაშასადამე, მის კულტურისათვის შეგნებული არ ჰქონდა სოციალ-ფედერალიზმს. და ამ მხრივ ეს მიმართულება ქართველ საზოგადოებასა და ქართველ ხალხს სათანადოდ ვერ აფრთხილებდა ქართველ ხალხს იგი ვერც იდეურ-პსიხოლოგიურად რაზმავდა სომხობის იერიშის წინაად მდეგ და ვერც ნივთიერ ორგანიზაციულად. ამავე დროს სომეხთა საფრთხე თანდათან იზრდებოდა; სომეხთა შორის თანდათან მატულობდა ამ საფრთხის იდეური გავრცელება და სიმტკიცე იდეურ სიმკვიდრესთან ერთად იგი საფრთხე იჭურვებოდა სხვა და სხვა საჭურველით და ეკონომიურ-პოლიტიკურ ორგანიზაციით.

თუ სოც. ფედერალიზმი ათასში ერთხელ მაინც ბრძოლის გუნებაზე დადგებოდა და ქართული ინტერესის სახელით სომხის პლუტოკრატიას შეუტევდა, მეორე პოლიტიკური პარტია, უფრო დიდად გავრცელებული მთელ საქართველოში და ორგანიზაციულად უფრო დარაზმული, ამასაც არ ჩადიოდა. ქართველი სოციალ დემოკრატი. კლასიურ პრინციპზე მდგარი და წმიდა პროლეტარული იდეოლოგიის აღმსარებელი ეროვნულ იდეასთან და ეროვნულ პრინციპთან ბრძოლაში იყო გართული. მას არ სწამდა და არ სწამს ერი, როგორც ცოცხალი ორგანიზმი, რომელსაც აქვს თავისი განსაკუთრებული ინტერესი, მუშური, პროლეტარული ინტერესი-კი არა, არამედ წმიდა ეროვნული, ერთნაირად სავალდებულო საზოგადოების ყველა წრის და ფენისათვის, მუშა იქნება იგი, თუ ბურჟუა. გლეხი თუ მებატონე ქართველი სოციალ-დემოკრატია ეროვნულ ინტერესს და იდეას სახავდა რეაქციონერებისა და კატო- ჟამიების მაღდერ სამკაულად, რომელიც გამოგონილი იყო მუშა ხალხის მოსატყუებლად, დასაბრიყვებლად. იგი ებრძოდა ეროვნულ იდეას, ეროვნულ ინტერესს, როგორც მავნე, მოჭორილ ზღაპარს; რომელსაც სინამდვილეში არავითარი ფესვი არ ჰქონდა. მისთვის ერთად ერთი რეალობა და სინამდვილე კლასები იყვნენ. ხოლო კლასებ შორის მას მხოლოდ მსოფლიო პროლეტარიატის ბედი აწუხებდა. რადგან ეროვნება არ სწამდა ქართველ სოციალ-დემოკრატიას არც როგორც პრინციპი, არც როგორც იდეა, არც როგორც რეალობა, ცხადია, იგი ქართული ეროვნული ინტერესის სახელით არავის წინააღმდეგ არავითარ ბრძოლას არასდროს არ გასწევდა. რადგან მისამე დასისთვის ქართველი ერი თავის კოლექტიურ ეროვნულ ინტერესით არ არსებობდა, იგი სომხობის გაძლიერება გამრავლებაში ჩვენი სამშობლოსთვის ვერავითარ ეროვნულ საფრთხეს ვერ დაინახავდა. ამ ახრივ ქართველი სოციალ-დემოკრატია არამც თუ ქართველ ხალხს ვერ გააფრთხილებდა, პირიქით მუდმივის ჩიჩინით, რომ ეროვნება არ არსებობდა, რომ ეროვნული ინტერესი ბურჟუაზიის მოგონილი იყო, იგი მთელ ქართველ ერს აძინებდა და თავის პრინციპის ნაკლის ძალით ამ ერს აღალატიანებდა ქართველი დემოკრატია მთელი თავის სიმპატიური აზროვნების აბსოლიუტობით სომხობას ძმობასა და ერთობას ეფიცებოდა. იმ ურთიერთობის დროს, რომელიც დღეს დამყარებულია საქართველოში, ქართველებს და სომხებს შორის. და როდესაც კრუა სომეხი გამოუსადეგარ დირებულებად რჩებოდა—და ეს დღეს ასეა,—ქართველი სოციალ-დემოკრატია ქართული ეროვნული იდეის წინააღმდეგ სომხის ბურჟუაზიას ურთდება და უკავშირდება. დეპუტატი ჩხეიძის არჩევა სომხების ხმებით წინააღმდეგ დაურღვეველი ფაქტია. ამ ფაქტებით გაპედილ ბლოკს სიტყვებით ვერა სავინ გააქრობს სომეხ ქართველთა ურთიერთობაში ქართველ სოციალდემოკრატიის პოზიცია ორმაგად მავნებელი და დამღუპველი იყო, ერთი რომ სახელს უტეხავდა ყოვლის საშუალებით სოციალ-ფედერალიზმს, რომელიც მოთმინება დაკარგული ათასში ერთხელ მაინც სომხების წინააღმდეგ გაილაშქრებდა მეორე ისა, რომ საქართველოში უძლიერესი პარტიის მფარველობის ქვეშ სომხობა თავისთავს უშიშრად გრძნობდა ყოველ ნაფიც ვექილზედ უფრო ერთგული იდეური დამცველი ჰყავდათ საქართველოში შემოჭრილ სომხებს, ეს ჩვენი სოციალდემოკრატი ამასთან ინტერნაციონალურ კავშირებით შესხუდებული, საქართველოს სომხობა ოსტატურად აკეთებდა თავის ეროვნულ საქმეს.

ამგვარად, ორი სოციალ-პოლიტიკური მიმართულების წყალობით, რომელთა ხელში იყო მოქცეული ქართველი ერის მთელი იდეური ხელმძღვანელობა, ქართველი ხალხი ვერა ჰხედავდა იმ უტეხარ და საშინელ საფრთხეს რომელსაც საქართველოს სომხობა ქართული ეროვნული სხეულისთვის ჰქმნიდა და ამზადებდა სოციალ-დემოკრატია და სოციალ ფედერალიზმი რომელთა აბსოლიუტურ ბატონობას საქართველო განიცდიდა, სომეხთა ფრთა გაშლილი პარტიაში სანქციას აძლევდა სოციალ-დემოკრა[illegible] და სოციალ ფედერალიზმი ამას ჩადიოდა [illegible] en toute integrité რაც შეეხ[illegible] სოციალ ფედერალიზმს იმ გამონაკლის[illegible] რომელიც ზევით აღვნიშნეთ. ამასობაში [illegible] თავის მიზან-შეწონილ მუშაობას [illegible], ყოველ მხრივ ირაზმებოდა. [illegible] უკანასკნელ 15—20 წლის განმავლობაში სწორედ იმ ხანის განმავლობაში, [illegible] საქართველოში ხსენებული ორი მიმართ[illegible] წაისახა, დაიბადა და დავაჟკაცდა და რა[illegible] საქართველოს იდეურ მესვეურობას [illegible] სომხობამ საფრთხე, ხოლო კერძოდ სა[illegible] სომხობამ მტკიცე ეროვნული ორგ[illegible] შექმნა და მნიშვნელოვანი სტრატ[illegible] პოზიციები დაიპყრა. საქართველოს წა[illegible] დაპყრობა და ხელში ჩაგდება შე[illegible] თანდათანობით სწარმოებს. ეს წ[illegible] დაპყრობა სამის გზით სწარმოებ[illegible] საქართველოს ტერიტორიის და მიწ[illegible] კუთრება. მეორე ეკონომიური-პ[illegible] სახეში გვაქვს სომეხთა კადნიერებ[illegible] ლონ, საცა მიუწვდებათ, საქართველოს [illegible] ტიკურ იდეალს. (მათი გალაშქრება [illegible] ავტონომიის წინააღმდეგ). მესამე—[illegible] ეთნოგრაფიული გადარჯულება. იგულის[illegible] ეროვნებით ქართველებისა და რჯულით გ[illegible] გორიანების=გრიგორიანი ქართველების მასიური გადაბირება—გასომხება, ტერტერების სხვა და სხვა, სისტემაში მოყვანილი, მახინაციების წყალობით.

მაშასადამე, საქართველოს ტერიტორიული, ეთნოგრაფიული და ეკონომიური პოლიტიკური (ეს უკანასკნელი ზემოაღნიშნულის განმარტებით) დაპყრობა—აი რა მოაქვს ჩვენთვის საქართველოს სომხობას. ეს სამგზითი დაპყრობა—სომეხთა ბუნებრივი პროგრამაა, რომელიც ცხოვრებაში გერმანულის სიმტკიცით გატვავთ კიდეც. ამაზე მეტი საფრთხე შეუძლებელია ერს მოევლინოს. სოციალ დემოკრატიამ და სოციალ-ფედერალიზმა ეს საფრთხე ვერ დაგვანახვეს, ისინი ამას ვერც დღეს ხედავენ.

ამის შემდეგ გაზეთი ურჩევს ქართველობას ფხიზლად იყვნენ და დაიცვან თავისი უფლებანი.

თეატრი და ხელოვნება

ს. ხვირი. 7 აგვისტოს აქ გრ. ჩარკვიანის რეჟისორობით. წარმოადგინეს ივ. გომართელის პიესა „ქოხში“ და ვოდევილი „გამოგონება“ გადმოკეთებული რუსულიდან ბერიძის-მიერ საერთოთ, სოფლად წარმოდგენის გამართვა დიდ შრომას მოითხოვს და ეს შრომა ჯამ არევ-დარევის ხანაში უფრო რთულდება. აქაც ასეთი რთული ხასიათი მიიღო წარმოდგენის გამართვამ.

ყველასათვის აშკარაა რომ სცენის მოყვარეთა შრომა სოფლად მარტო სცენაზე გამოსვლით არ განისაზღვრება, არამედ მრავალ-მხრივ საქმიანობით.

მატერიალური სისუსტე ხშირათ აიძულებს ხოლმე სოფლის სცენის მოყვარეთ თავიანთი ზურგით მოაწყონ სცენის ტეხნიკური მხარე (ფიცრების, ჩელტების, ჯირკების ზიდვა, ოასაჯდომების და სცენის კეთება) ყოველივე ეს ისეთ შრომას ითხოვს, რომ ხშირად სცენის მოყვარეს დაქანცულს და გაოფლებულს უხდება სცენაზე გამოსვლა. სწორეთ რომ ასეთ ჯოჯოხეთურ პირობებში მოგვიხდა ჩვენ ამ წარმოდგენის გამართვა, მაგრამ მიუხედავად ამისა, წარმოდგენამ კარგად ჩაიარა. განსაკუთრებით კარგად ჩაატარეს თავიანთი როლები. სონა ჯულელისამ და ტრიფონ ბიულიშვილმა.

თამარის როლი სონა ჯულელის ასულმა თავისი ცოცხალი და ბუნებრივი თამაშით უნაკლოთ შეასრულა. თამარი ეს სოფლის მრავალტანჯული და დავრდომილი დედაკაცი, რომელსაც მთელი თავისი სიცოცხლე გაჭირვებაშიდ გაუტარებია და ცივი მჭადის მონატრული ეხლა სნეული, მივიწყებულ ქოხშიდ გდია; ისე გაანსახიერა სონა ჯულელის ასულმა თვისი მოხდენილი თამაშით რომ ყოველ მის გამოსვლას ხალხი ალტაცებით ეგებებოდა. არა ნაკლები შთაბეჭდილება მოადინა საჩინოს როლში ტრ. ბუილიშვილმა. მან თავისი დაკვირვებული თამაშით თვალსაჩინოდ დაგვიხატა საჩინოს ტიპი სოფლათ და ეს თამაში ისე ბუნებრივად ჩაატარა, რომ გლეხები ალტაცებით იძახოდენ: „ეხლა დავინახეთ ჩვენი გაჭირვებაო“. დანარჩენი სცენის მოყვარენი ხელს უწყობდენ საერთო თამაშს. წმინდა შემოსავალი 15მ. 57 კ. რომელიც სამკითხველოს სასარგებლოდ გადაიდო

ნ. ჩხორთი.

სანიმუშო გაკვეთილი.

ქუთათურ მეთოდიურ კურსებზე სანიმუშო გაკვეთილებისათვის შესაფერისი ადგილია დათმობილი. ერთი ასეთი გაკვეთილი გუშინ, 10 აგვისტოს, სახალხო მასწავლებელმა ბ. თ—მ მისცა.

გაკვეთილის მიზანი იყო სასკოლო საგნების სახელები გაეცნო მოსწავლეებისათვის. პირველ განყოფილებაში დედა-ენაზე და მეორეში რუსულზე სანამდის აღნიშნულ გაკვეთილის ღირსება-ნაკლულევანებას შევეხებოდეთ, უნდა ვსთქვათ, რომ გარეგნული მხრით გაკვეთილი ულამაზოთ იყო დაწყებული. ნაცვლად იმისა, რომ მასწავლებელს გაკვეთილის დასაწყისშივე ორივე განყოფილების მოსწავლეების ყურადღება მიეპყრო და დაეწყნარებია, იმან მაშინათვე სამუშევარზე დააყენა მოსწავლეები, რამაც გაკვეთილის ჰარმონიას თავშივე ხელი შეუშალა, ბოლოს მეორე განყოფილების მოსწავლეებს სახატავი რვეულები ამოალებინა და უბრძანა, რაც გინდოდესთ [illegible]ატეთო. წინა სკამებზე მჯდომარე მოსწა[illegible]ეებმა მიუგეს, რომ ჩვენ სახატავი [illegible]ულები გათავებული გვაქსო, ამაზე [illegible]ლებელმა მიუგო მათ: როგორც [illegible] ნახეთ ადგილი რვეულებში და ხატ[illegible].

ას[illegible] სამუშევრის მიცემა არ არის პედაგოგ[illegible]. მოქმედების თავისუფლება კა[illegible]ლია, მაგრამ ხშირად მოსწავლეებ[illegible] თავისუფლებას ბოროტად ხმარობენ, [illegible]სთვის უფრო სასარგებლოა პატარა მოს[illegible]ეების თავისუფალ მოქმედებას გა[illegible]ილის დროს დანიშნული საზღვა[illegible] და ფარგალი ჰქონდეს. რაც შეეხება [illegible] რომ გათავებულ რვეულებში ადგილი [illegible] მონახეთო ეს პირდაპირ წარმო[illegible] რამ არის

ამ ბრძანების ნაყ[illegible] ის იყო, რომ ბევრი მოსწავლე [illegible] იჯდა გაკვეთილის დროს. ასეთ [illegible]მობაში მათ 20 წუთი გაატარეს. [illegible] მასწავლებლისაგან ერთი რომელიმე განყოფილების დატოვება და დაუხედაობა [illegible]ცემული სამუშევრისა სალი პედაგოგიკ[illegible] მოსაზრებას ეწინააღმდეგება.

მასწავლებელმა ერთ წუთსა[illegible] უნდა გაუშვას არც ერთი განყოფილ[illegible] თავის მხედველობიდან, როდესაც მოს[illegible]ეები იმაში დარწმუნდებიან, რომ [illegible] მასწავლებელი განსაზღვრულ დრომდე [illegible] დახედავს ცელქობას იწყებენ.

როგორც მამაცი კრუხი დას[illegible] ყველა თავის წიწილებს და ხან [illegible] აძლევს საკენკს და ხან მეორეს და ყველას ერთად უქორქალებს და შეძლებისდაგვარად არც ერთს უყურადღებოდ არ სტოვებს სწორედ ასე უნდა იქცეოდეს მასწავლებლიც გაკვეთილის დროს.

როდესაც მეორე განყოფილებაში ხატვა მიდიოდა, ამ დროს პირველ განყოფილებაში მასწავლებელი სასკოლო საგნების სახელებს ასწავლიდა. ამ სახელების შესწავლა უსისტემოდ ხდებოდა. მაგალითად მასწავლებელს ცარცი ხელში ეჭირა და ნაცვლად იმისა, რომ პირველად ყველასათვის ეს თვალ-საჩინო საგანი შეესწავლებია, ის მაინცა და მაინც პარტას ეცა. წინა ბავშვებს ეკითხებოდა, ეს რა არის? ვინც ხედავდა ეუბნებოდა პარტა არის და ვინც ვერა ტყვილა თვალებს აბეცებდა

განსაკუთრებით უხერხულ მდგომარეობაში უკანა სკამებზე მსხდომნი მოსწავლეები ჩავარდენ. ზოგიერთი საგანი, მაგალითად საკლასო დაფიდან საშლელი ჩვარი ოთხჯერ-ხუთჯერ თითქმის ყველა ბავშთან ჩამოატარა, თვალის წინ მიუტანა და ეკითხებოდა—ეს რა არის? ასეთი მოქცევა სრულიად საჭირო არ არის; საკლასო ოთახის შუა ადგილიდან ამ გვარ საგნებს ყველა დაინახავს და საქმეც უფრო მალე გაჩაღდებოდა.

შუა გაკვეთილის დროს მოსწავლეების გამოსაფხიზლებლად მასწავლებელმა მოსწავლეები აგალობა. გალობა მეტად ულაზათო იყო. გალობის გარდა ასეთ შემთხვევაში გიმნასტიკური ვარჯიშობაც კარგია; მაგალითად ადექით, დასხედით, ხელები დამუშეთ და გულზე მიიდევით და სხვა, რაც სამწუხაროდ, მასწავლებელს არ შეუსრულებია.

შუა გაკვეთილის შემდეგ მასწავლებელმა მოსწავლეებს სამუშევარი შეუცვალა. პირველ განყოფილებას სახატავი მისცა იმავე წესით, როგორც მეორეს და ამ უკანასკნელეებთან თითონ იწყო მეცადინეობა. სამუშევრის შეცვლის დროს მასწავლებელმა საჭიროთ არ დაინახა არც ერთი განყოფილების დანაკისრები სამუშევრის გადათვალიერება რვეულების ზევით აწევის საშუალებით მაინც და ისე შეანახვია უჯრებში. ამასთანავე არც ერთი განყოფილებაში არ ყოფილა ჯეროვანი სიტყვების ერთად გამეორება, რამაც საქმე გაუჭირვა მასწავლებლს სიტყვა: „პარტას“ შესწავლამ ბავშვები მახვილს უსვამდენ იქ, სადაც არ უნდოდა და ამას კი დაჟინებული ერთად გამეორება უშველიდა.

უნდა შევნიშნოთ, რომ ბ. თ—ია გაკვეთილის დროს აქეთ-იქით დაიარებოდა და ერთს ადგილას საშუალოზე არ ჩერდებოდა. ყველა ამ ნაკლულევანებებთან გაკვეთილს ღირსებაც ჰქონდა, რომელიც იმაში გამოიხატება, რომ მასწავლებელი სამშობლო ენას გაკვეთილის დროს ფართო ადგილი მისცა, განსაკუთრებითი ყურადღება მიაქცია გადაქართულებულ რუსულ სიტყვებს მაგალითად „პოლი“, „პატალოკ“ და ეს სიტყვები წმინდა ქართული შეასწავლა ამასთანავე მთელი გაკვეთილის განმავლობაში თავი ეჭირა აღუშფოთებლად და სრულის სიწყნარით რაც დიდი ღირსებაა მასწავლებლისათვის.

მ. ბუაჩიძე.

წერილი რედაქციის მიმართ.

ბატონო რედაქტორო!

უმორჩილესად გთხოვთ ნება გვიბოძოთ და თქვენ პატივცემულ გაზეთ „სამშობლოს“ საშუალებით უღრმესი მადლობა გამოუცხადოქ-ნნ: ნინა ასათიანს, მიქა გელოვანს და ნინა ცხვედიანს. ბ-ბ: ვლასი ცხვედიანს' ილია ჭელიძეს, ირაკლი ცხვედიანს, შალვა ნადირაძეს ანტონ ცხვედიანს, მიშა ყიფიანს, პლატონ ყიფიანს, ნიკო სამთელაძეს, პიმენ სოხაძეს, სერგო ახვლედიანს, კოტე ცხვედიანს, და სხვა დამხმარე პირებს, რომელთაც არა ცოტა ღვაწლი დასდვეს საკუთარი შრომით; 24 ვილისს დასდგეს სოფ. ჭრებალოში ირეთელის პიესა: „დამარცხებულნი“ ადგილობრივი სამკითხველოს სასარგებლოთ, რითაც საზოგადოებას მეტათ ნასიამოვნები დარჩა და სამკითხველოსაც კარგი შემწეობა აღმოუჩინეს.

ჭრებალოს უფასო სამკითხველოს გამგეობის წევრი მღვდელი პოლიევკტოს გაგოშიძე.

გერმანეთში მყოფ დატყვევებულების ნათესავთა საყურადღებოდ.

[illegible] ჰსურს გერმანიაში მყოფ დატყვე[illegible]ებულებს გაუგზავნოს ფული ან სხვა რამ [illegible], მან შემდეგის წესით უნდა იხელ[illegible]:

[illegible] („პოსილკა“) წონა არ უნდა აღემატებოდეს 12 გირვანქას. ყუთზე გერმანულად უნდა იყოს აღნიშნული ნამდვილი სია ყუთში ჩალაგებულ ნივთებისა. ყუთზე უნდა ეკრას ქაღალდი წარწერით:

> An die Kommandatur des Kriegsgefangenenlagers
> აქ დააწერეთ ლაგერის [illegible]
>
> liedesgaden für die russihen Kriegsgefangenen.
>
> აქ ბიურო საკუთარ ბეჭედს დაჰკრავს და ადრესს წააწერს.
>
> Deutschland.

საერთაშორისო საფოსტო შეთანხმების ძალით ასეთ ამანათს ფოსტა უფასოდ გზავნის, ეს ამანათი უნდა გაიგზავნოს შემდეგი მისამართით: პირველი:

Suisse, Bern Ensiugnenstrasse, № 48, А. А. Вахерахтъ.

ან კიდევ მეორე:

Banbue populaire Suisse, Fond Russepour les prisonnier de guerre.

ცნობების მიღება უკვალოდ დაკარგულთა და ტყვეთა შესახებ შეიძლება შვეიცარიაში არსებულ ბიუროსაგან, რომლის მისამართი ასეთია:

> Швейцарія Заказное suisse. recommandée Comite internasional de Ia Croix rouge Agence des prisonniers be guerre Genéve.

რედაქტორი **ი. ცინცაძე.**
გამომცემელი ამხან. **„სამშობლო“**

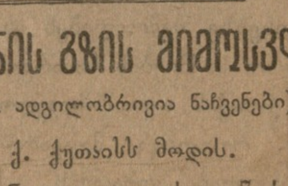

რკინის გზის მიმოსვლა.

(დრო ადგილობრივია ნაჩვენები).

ქ. ქუთაისს მოდის.

თფილისიდან	— დილის	— 7 ს. 25 წ.
„	— საღამ.	— 8 ს. 50 „
ბათომიდან	— დღისით	—12 ს. 40 „
„	— ღამის	— 2 ს. 20 „
ფოთიდან	— დილის	—10 ს. 26 „
ტყიბულიდან	—საღამოს	— 6 ს. 50 „
შორაპნიდან	— დილის	— 9 ს. 24 „

ქ. ქუთაისიდან გადის.

თფილისისაკენ	—დილის	—11 ს. — „
„	— ღამის	—12 ს. 15 „
ბათომისაკენ	— საღამოს	— 7 ს. 3 „
„	— დილის	— 5 ს. 55 „
ფოთისაკენ	— დღისით	— 4 ს. 8 „
ტყიბულისკენ	— დილის	— 6 ს. 20 „
შორაპნისაკენ	— დღით	— 5 ს. 20 „

ახალი კუჭი
ჟელაგარი ექ. ვეზისა.

ახალი მეცნიერულათ შემზადებული პრეპარატი კუჭის ქრონიკულ ყაზბობის, მოშლის, ნაწლევების, კატარის და საჭმლის გადამხარ შველ ნაწილების სისუსტის წინააღმდეგ.

ქრონიკული [illegible] წყაროა მთელი წყება კუჭ-ნაწლევების მოშლისა, პირის დებინებისა, სიმწვავისა, მუცლის ბერვისა, კუჭის ტკივილებისა, ნაწლევების კატარისა, გემორისა, იწვევს სისხლის მოწამვლას, თავის ტკივილებს, მადის დაკარგვას, ცუდ გუნებას და საერთოდ მთელი ორგანიზმის მოშლა—დასუსტებას. ყაბზობის წინააღმდეგ ჩვეულებრივ ხმარობენ საფაღარათო წამლებს, რომელიც არა თუ სპობს ყაბზობას, პირიქით უფრო აძლიერებს მას.

პრეპარატი **ჟელაგარი** ექ. ვეზისა აქარწყლებს [illegible] მასსას, ასაღებს ნაწლევებს, აშორებს უღებობას და აჩვევს მას ნორმალურ მუშაობას და რადიკალურათ სპობს ჭვალს, ნაწლევების კატარს, მიგრენს და სხვა სისუსტეს, რომელიც გამოწვეულია ყაბზობისაგან. **ჟელაგარი** სრულებით უვნებელი საშუალებაა სხეულისთვის და სრულებით [illegible] გადასატანია თვით ჟიუტ ავათმყოფობისაგანაც კი. პრეპარატ **ჟელაგარს** ხმარობენ გამოჩენილი პროფესორები კუჭის ავათმყოფობის დროს და მოწონებულია როგორც უტყუარი და სარწმუნო საშუალება კუჭის ყოველგვარ ავათმყოფობისა და მისი შედეგებისათვის.

დაწვრილებით [illegible] კუჭის ავათმყოფობის შესახებ პირველ მოთხოვნილებისთანავე იგზავნება უფასოთ.

ნამდვილი **ჟელაგარი** ექ. ვეზისა მზადდება საფრანგეთსა და რუსეთში. იყიდება „პრაკტიკულ მედიცინის ლაბორატორიის განყოფილებაში“ და ქუთაისში **ა. პ. შაშ[illegible]ვილის** საათფთიაქო მაღაზიაში, გიმნაზიის ქუჩაზე, ქალაქის თეატრის პირდაპირ.

ჟელაგარის ერთი კოლოფი ღირს 3 მ., მოსარჩენათ საჭიროა 3—5 კოლოფი.

9 (წლიური)